

DR. PROKTOR REDT DE WERELD (MISSCHIEN)

Jo Nesbø

Dr. Proktor redt
de wereld
(misschien)

met tekeningen van Georgien Overwater

vertaling: Femke Blekkingh-Muller

Lemniscaat Rotterdam

De vertaling van dit boek is tot stand gekomen met financiële ondersteuning van NORLA.

Tweede 2011

© Nederlandse vertaling Femke Blekkingh-Muller, 2011

Omslagtekening en illustraties: Georgien Overwater 2011

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v.,

Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam, 2011

ISBN 978 90 477 0384 6

Copyright © Jo Nesbø

Oorspronkelijke titel: *Doktor Proktor og verdens undergang. Kanskje.*

Oorspronkelijke uitgever: Aschehoug, Oslo

Published by agreement with Salomonsson Agency

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

I WERELDOOLOG EN GEHIK

Het was nacht in Oslo en het sneeuwde. Grote, schijnbaar onschuldige sneeuwvlokken daalden uit de hemel neer en landden op de daken, de straten en de parken van de stad. Een weerman zou je vast vertellen dat sneeuwvlokken niets anders zijn dan bevroren regen die uit de wolken komt, maar het is een feit dat niemand dat *helemaal* zeker weet. De sneeuwvlokken zouden bijvoorbeeld ook van de maan kunnen komen, die af en toe tevoorschijn kwam door spleetjes in het wolkendek en een betoverd licht op de slapende stad wierp. De sneeuwvlokken die op het asfalt voor het raadhuis vielen, smolten onmiddellijk en stroomden als water naar het dichtstbijzijnde putdeksel, en dat water liep vervolgens door de opening in het deksel en kwam in een buis waar het onmiddellijk verder werd gevoerd door het stelsel van rioolbuizen dat kriskras onder de stad Oslo door loopt.

Niemand weet *helemaal* zeker wat er in de wereld van het riool leeft, maar als je zo dom en moedig zou zijn geweest om die decembernaut naar beneden te klimmen, heel stil te zijn en je adem in te houden, zou je wel een paar merkwaardige dingen hebben gehoord. Druppelend water, gorgelende rioolbuizen, ritselende ratten, een kwakende kikker en als je heel veel pech had het geluid van een paar gigantische kaken die zich krakend opensperden tot een muil zo groot als een zwemband, het geluid van stromend anacondaspeeksel en vervolgens het geluid van een bek die dichtklapte. Daarna zou het absoluut zeker doodstil zijn geworden voor jou, mijn ongelukkige vriend. Maar stel je voor dat je niet zo ongelukkig was. Dan zou je die nacht nog meer geluiden hebben gehoord. Geluiden die je zouden hebben verbaasd. Het geluid van een wafelijzer dat dicht werd geklapt, van sissende boter, zacht mompelende stemmen, een wafelijzer dat weer werd geopend. En dan: zwijgend gekauw.

Maar na een poosje hield de sneeuw op met vallen, hield het kauwen op, werden de mensen in Oslo wakker voor een nieuwe dag en gingen ze op weg naar hun werk en naar school door het donker en de kleddersneeuw. Precies toen juffrouw Strobe haar leerlingen begon te vertellen over de Tweede We-

reldoorlog, keek een bleek winterzonnetje dat zich alwéér had verslapen, voorzichtig over de rand van de heuvel.

Lise zat aan haar tafeltje en keek naar het bord. Daar had juffrouw Strobe *wereldoloog* op geschreven. Ze was de r vergeten. Het moest wereldoorlog zijn. En dat zat Lise dwars, want ze hield ervan als dingen goed gespeld waren. Het zat haar zo erg dwars dat ze zich niet kon concentreren op juffrouw Strobe die vertelde hoe de Duitsers in 1940 Noorwegen hadden aangevallen en dat een paar helden hadden afgerekend met die Duitsers zodat de Noren de oorlog hadden gewonnen en konden zingen ‘Wij hebben gewonnen, wij hebben gewonnen.’

‘En wat deden de anderen?’

‘Wij steken onze vinger op als we iets willen vragen, Bulle!’ zei juffrouw Strobe streng.

‘Ja, dat doen jullie inderdaad,’ zei Bulle, ‘maar ik merk niet dat jullie daar betere antwoorden door krijgen. Mijn methode, juffrouw Strobe, is gewoon het woord grijpen...’

De piepkleine, roodharige, zeer sproetige jongen met de naam Bulle stak een piepkleine hand in de lucht en deed net alsof hij onzichtbare appels plukte. ‘... kijk, zo! Ik grijp het woord, houd het vast, heb

het in mijn macht, geef mijn woorden vleugels en laat ze naar u toe vliegen...'

Juffrouw Strobe boog haar hoofd en staaarde met uitpuilende ogen over de rand van haar bril, die nog een centimeter verder naar beneden gleed over haar lange neus. Lise zag tot haar schrik dat juffrouw Strobe haar hand optilde voor haar beruchte lessenaarklets. Het geluid van juffrouw Strobess kletshand op het vurenhout van haar lessenaar was angstaanjagend. Er werd beweerd dat dat geluid volwassen mannen aan het huilen had gemaakt en moeders om hun moeder had laten roepen. Of eigenlijk, nu Lise er goed over nadacht: Bulle had dat beweerd, dus het was niet honderd procent zeker dat het honderd procent waar was.

'Wat deden de mensen die geen held waren?' herhaalde Bulle. 'Geef antwoord, lieve juf, van wie de schoonheid slechts wordt overtroffen door haar wijs-

heid. Geef antwoord en laat ons drinken uit de beker der kennis.'

Juffrouw Strobe had haar hand laten zakken en zuchtte. Lise dacht dat ze ondanks alle strengheid haar mondhoeken heel even omhoog zag gaan. Juffrouw Strobe was een vrouw die niet overdreven gul was met glimlachjes en andere vrolijke gezichtsuitdrukkingen.

'De Noren die geen helden waren tijdens de oorlog,' begon ze, 'die... eh, moedigden aan.'

'Moedigden aan?'

'Ja, ze moedigden de helden aan. En de koning, die naar Londen was gevlucht.'

'Dus ze deden niets,' zei Bulle.

'Zo eenvoudig ligt dat niet,' zei juffrouw Strobe.

'Niet iedereen kan een held zijn.'

'Waarom niet?'

'Waarom wat niet?'

'Waarom kan niet iedereen een held zijn?' vroeg Bulle en hij zwaaide zijn rode kuif, die maar net boven de rand van zijn tafeltje uitstak, naar achteren.

In de stilte die daarop volgde, hoorde Lise geschreeuw en gehik vanuit het aangrenzende klaslokaal. Ze wist dat dat de nieuwe leraar handvaardigheid was, die Gregor Galvanus heette, maar meneer Hik werd genoemd omdat hij begon te hikken als hij zenuwachtig werd.

‘Truls!’ gilde Gregor Galvanus met een wanhopige piepstem. ‘*Hik. Trym! Hik.*’

Lise hoorde de kwaadaardige lach van Truls en de minstens net zo kwaadaardige lach van zijn tweelingbroer Trym, rennende voetstappen en een deur die openvloog.

‘Niet iedereen heeft het in zich om een held te zijn,’ zei juffrouw Strobe. ‘Mensen willen het liefst met rust gelaten worden en zich met hun eigen zaken bemoeien zonder al te veel lastiggevallen te worden door anderen.’

Inmiddels waren de meeste kinderen in de klas opgehouden met luisteren. In plaats daarvan tuurden ze uit het raam. Want daar, op het met sneeuw bedekte schoolplein, zagen ze Truls en Trym Thrane rennen. Het was geen fraai gezicht, want Truls en Trym waren heel erg dikke kinderen en hun broekspijpen schuurden langs elkaar als ze renden. Maar hun achtervolger was ook niet bijster elegant. Meneer Hik hobbelde in een voorovergebogen draf met x-benen achter ze aan, als een onbeholpen eland op pantoffels in de ochtendzon. De reden dat meneer Hik zo moeizaam en voorovergebogen hobbelde, was dat zijn bureaustoel vastgegroeid leek te zijn aan de achterkant van zijn broek.

Juffrouw Strobe keek uit het raam en zuchtte diep.

‘Bulle, ik ben bang dat sommige mensen simpelweg heel gewone mensen zijn, die geen kruimeltje heldhaftigheid in zich hebben.’

‘Wat is er met die stoel?’ vroeg Bulle zacht.

‘Het lijkt wel of hij aan zijn broek *vastgenaaid* zit,’ zei Lise verrast. ‘Kijk, hij komt bij de glijbaan...’

De pantoffels van Gregor Galvanus, alias meneer Hik, begonnen razendsnel onder hem vandaan te slippen over het aangestampte ijs van de glijbaan. Toen viel hij. Op zijn billen. Dat wil zeggen: aangezien zijn achterwerk vastzat aan de stoel en de stoel wieltjes had en de wieltjes goed gesmeerd waren en het schoolplein schuin afliep naar de hel-

ling die uitliep op de Kanonbeek, bevond meneer Hik zich opeens als onvrijwillige passagier op een bureaustoel die met steeds hogere snelheid het schoolplein af reed.

‘Grote goedheid,’ riep juffrouw Strobe verschrikt toen ze erachter kwam dat haar collega met grote snelheid op het einde van de wereld – of in ieder geval van het schoolplein – af reed.

Een paar seconden lang was het zo stil dat je niets anders hoorde dan het gerammel van de wieltjes op het ijs, het slippen van gladde pantoffels die wanhopig probeerden te remmen en een hevig gehik. Toen raakten de stoel en de leraar handvaardigheid de sneeuwhoop aan het eind van het schoolplein. Het leek wel of de sneeuwhoop explodeerde, en het

volgende moment was de lucht vol poedersneeuw. De stoel en Gregor Galvanus waren spoorloos verdwenen.

‘Man overboord!’ brulde Bulle, en hij schoot overeind en sprong van tafel naar tafel tot hij bij de deur was. De anderen gingen hem achterna, zelfs juffrouw Strobe, en binnen drie tellen stond iedereen buiten. Behalve Lise. Lise stond met een krijtje in haar hand bij het bord en schreef een *r* precies tussen de *o* en de *l*. *Wereldoorlog*. Ziezo. Toen rende zij ook naar buiten.

Verderop trokken juffrouw Strobe en een van de andere leraren Gregor Galvanus tevoorschijn uit de sneeuwhoop. Hij zat nog steeds vast aan de stoel.

‘Wat is er gebeurd, Gregor?’ vroeg juffrouw Strobe.

‘*Hik,*’ zei Gregor. ‘Ik ben blind!’

‘Nee hoor,’ zei juffrouw Strobe en ze gebruikte haar vinger om de sneeuw die achter zijn brillenglazen zat weg te peuteren. ‘Zo...’

Galvanus knipperde verward met zijn ogen en bloosde toen hij haar zag. ‘O, hallo, juffrouw Strobe! *Hik!*’

‘Wat een toestand,’ zei Lise tegen Bulle, die als eerste op de plek des onheils was geweest, zo snel dat hij bedekt was met de witte poedersneeuw die door Galvanus was opgewerveld. Bulle gaf geen antwoord, hij starde alleen maar naar de Kanonbeek.

‘Is er iets?’ vroeg Lise.

‘Ik zag daar iets toen ik hier aankwam. De poedersneeuw zat erop vastgeplakt.’

‘Waarop vastgeplakt?’

‘Dat weet ik juist niet. Het verdween toen de sneeuw smolt.’

Lise zuchtte. ‘We moeten toch eens iets doen aan die al te levendige fantasie van jou, Bulle. Misschien kan doktor Proktor iets verbeeldingdempends uitvinden.’

Bulle knipperde de sneeuw uit zijn wimpers en pakte haar hand. ‘Kom mee!’

‘Bulle...’

‘Kom,’ zei Bulle en hij trok de rits van zijn donsjack omhoog.

‘We zitten midden in de les!’

Maar Bulle hoorde het niet. Hij was namelijk in de diepe sneeuw gesprongen en roetsjte nu op zijn buik van de steile helling naar beneden, in de richting van de bevroren beek.

‘Bulle!’ zei Lise terwijl ze achter hem aan door de sneeuw waadde. ‘We mogen niet bij de beek komen!’

Bulle, die alweer overeind was gekrabbeld, wees triomfantelijk naar iets in de sneeuw.

‘Wat is dat?’ vroeg Lise terwijl ze dichterbij kwam.

‘Sporen,’ zei Bulle. ‘Voetafdrukken.’

Lise keek naar wat inderdaad diepe voetsporen in de sneeuw waren. Ze gingen verder het ijs op, waar maar een dun laagje sneeuw lag.

‘Iemand is de beek overgestoken,’ zei Lise. ‘En wat dan nog?’

‘Maar kijk dan toch naar die afdrukken,’ zei Bulle.

‘Dat is geen dier. Ben je het daarmee eens?’

Lise dacht aan alle dieren sporen die ze tijdens de biologielees hadden gehad. Poten, klauwen, kraaien-

poten. Dit leek daar allemaal niet op. Dus ze knikte dat ze het ermee eens was.

‘En het zijn ook geen schoenen of laarzen,’ zei Bulle. ‘Vreemd...’

Hij schuifelde achter de sporen aan over het ijs.

‘Wacht,’ zei Lise. ‘Misschien is het ijs niet...’

Maar Bulle luisterde niet. Toen hij veilig aan de overkant was, draaide hij zich om: ‘Kom je nog?’

‘Dat het ijs jou houdt, wil nog niet zeggen dat het mij ook houdt,’ fluisterde Lise. Ze was bang dat juffrouw Strobe hen zou zien vanaf het schoolplein.

‘Hè?’ riep Bulle.

Lise wees naar het ijs.

Bulle antwoordde door op zijn hoofd te wijzen. ‘Gebruik dat piepkleine beetje verstand dat je hebt! Kijk dan naar die sporen! Wat hier het ijs is overgestoken, is groter dan jij en ik samen!’

Lise had er een hekel aan als Bulle deed alsof hij slimmer was dan zij. Dus stampte ze een paar keer boos in de sneeuw. Ze bedacht wat haar commandantvader – of nog erger, haar commandantmoeder – zou zeggen als ze thuis zou komen met een briefje van juffrouw Strobe. Ze voelde dat ze dat helemaal niet wilde. En toen liep ze het ijs op. Want zo gaat het als je de pech hebt dat je toevallig beste vrienden bent met een jongen als Bulle.

De sporen liepen in een grote cirkel door het Hazelnootbos, dat eigenlijk niet meer was dan een groepje vriendelijke bomen, over de Hazelnootbrug, terug naar het schoolplein en toen de trap naar het gymlokaal op. Bulle en Lise deden de deur open en gingen naar binnen.

‘Kijk,’ zei Bulle en hij wees naar de natte voetafdrukken op de vloer. Maar toen ze verder de gang in liepen en door de kleedkamers, werden de afdrukken steeds onduidelijker. Ten slotte stonden ze in de lege gymzaal te kijken naar de resten van de afdrukken en toen verdwenen ze helemaal.

‘Zijn voeten zijn opgedroogd,’ zei Bulle en hij snoof in de lucht.

‘Wat is dát?’ vroeg Lise terwijl ze naar het vaandel van het schoolmuziekkorps keek dat achter de gymmatten en het oude paard tegen de muur stond. Hier oefende het muziekkorps waar zij en Bulle allebei in speelden. Het vaandel was blauw en de naam van het korps was er in gele letters op geborduurd: **SCHOOLMUZIEKORPS DØLGEN.**

Bulle liep weer naar de uitgang en Lise rende achter hem aan. Ze was dan wel een slim, moedig meisje dat helemaal niet in spoken en monsters en dergelijke geloofde – Ha! Welke tienjarige gelooft daar nou nog in, dacht ze – maar ze wilde toch niet alleen

achterblijven. Er was daarbinnen namelijk iets waarvan haar nekharen overeind gingen staan. Er klopte iets niet, en daardoor had ze het gevoel gekregen dat ze zich in een soort droom bevond.

Voor de sneeuwhoop op het schoolplein stond de directrice. Ze vroeg met luide stem of iemand haar kon vertellen wie de broek van meneer Galvanus aan de stoelzitting had vastgenaaid. Bulle en Lise stonden boven aan de trap van het gymlokaal. Ze zagen de kinderen verschrikte blikken werpen; eerst op de directeur en toen op Truls en Trym, die schouder aan schouder stonden, hun armen over elkaar, en waarschuwend terugkeken.

‘Niemand durft natuurlijk Truls en Trym te verraden,’ zei Lise.

‘Juffrouw Strobe heeft waarschijnlijk gelijk,’ zei Bulle. ‘Mensen willen het liefst gewoon met rust gelaten worden en zich met hun eigen zaken bemoeien, zonder al te veel lastiggevallen te worden door anderen.’

Op datzelfde moment ging de bel voor het begin van de les, of misschien wel voor het einde. Deze dag was in ieder geval heel erg raar, vond Lise.

Tijdens het laatste uur werd het nog raarder, want toen drong opeens tot Lise door wat er niet had ge-

klopt. Het knalde als een van de sneeuwballen van Truls en Trym tegen haar hoofd. Het vaandel van het schoolmuziekkorps! Het vaandel met de naam die er in gele letters op geborduurd was, dat ze al honderden keren had gezien. SCHOOLMUZIEK-KORPS DØLGEN. Het enige was, dat op het vaandel dat zij in de gymzaal hadden zien staan, SCHOOLMUZIEKORPS DØLGEN had gestaan. Met één k. Lise voelde dat ze ijskoud werd. Hoe kon dat?

De laatste bel was gegaan, en Lise had Bulle meegetrokken naar de lege gymzaal. Nu stonden ze daar te kijken naar het oude vaandel van het muziekkorps. Bulle spelde zich langzaam door de letters heen: ‘S-C-H-O-O-L-M-U-Z-I-E-K-K-O-R-P-S D-Ø-L-G-E-N.’

‘Maar daarnet stond er maar één k!’ zei Lise vertwijfeld. ‘Echt waar!’

Bulle drukte zijn vingertoppen tegen elkaar en draaide zich naar haar om. ‘Misschien kan doktor Proktor iets verbeeldingdempends voor jóú uitvinden, lieve Lise.’

‘Ik verbeeld me helemaal niets!’ riep Lise wanhopig. Bulle klopte haar vriendelijk op haar rug. ‘Ik maak maar een grapje. Weet je wat het verschil tussen jou en mij is, Lise?’

‘Nee. Of wel. Bijna alles.’

‘Het verschil is dat ik als jouw vriend altijd blind vertrouw op wat jij zegt, Lise.’

‘Dat komt doordat het verschil tussen jou en mij is dat ik altijd de waarheid spreek,’ reageerde Lise.

Bulle keek nadenkend naar het vaandel. ‘Ik denk dat het misschien tijd wordt dat we onze vrienden om raad vragen.’

‘Wij hebben geen vriendén, Bulle. Behalve elkaar hebben we maar één vriend!’

‘Klinkt als een groep vrienden als je het mij vraagt,’ zei Bulle en hij floot voorzichtig de eerste noten van de eerste stem van de Oude Jagersmars. Lise kon het niet laten: ze viel in en floot de klarinetpartij.

Op de klanken van de Oude Jagersmars marcheerden ze van school naar de Kanonweg, langs het rode huis waar Lise woonde, langs het gele ertegenover waar Bulle woonde, naar het gekke, scheve, blauwe huisje dat helemaal aan het einde van de weg lag, bijna verstopt onder sneeuwwhopen, waar hun enige vriend woonde. Ze waadden door de sneeuw langs de kale perenboom en klopten op de deur, omdat de bel het nog steeds niet deed.

‘Doktor Proktor!’ riep Bulle. ‘Doe open!’

Maar niemand kwam de deur van doktor Proktors huis opendoen.

‘Waar kan hij zijn?’ mompelde Bulle terwijl hij door de brievenbus naar binnen keek.

‘Daar,’ zei Lise.

‘Waar?’ zei Bulle.

‘Daarboven.’

Bulle draaide zich om en volgde Lises wijsvinger.

Daar, balancerend op de nok van het dak, zag hij een lange, magere man met een professorjas en een soort roze koptelefoon op. Hij liep met heel kleine stapjes en had zijn handen voor zich uit gestrekt.

‘Doktor Proktor!’ riep Bulle zo hard als hij kon.

‘Hij hoort niets,’ zei Lise. ‘Hij heeft Dubbeldoof op.’ Dubbeldoof – of Doktor Proktors Dubbeldoof Oorkleppen – was een uitvinding van de professor om je gehoor te beschermen tegen de knal van een van zijn andere uitvindingen: Doktor Proktors Schetonautpoeder.

Lise maakte een sneeuwbal en gooide die. Hij landde op het dak, vlak voor de professor, die een

sprongetje maakte van schrik en een merkwaardige dans uitvoerde boven op het dak. Zijn armen maaiden als molenwieken door de lucht en de roze koptelefoon verschoof, zodat een van de kleppen voor zijn oog kwam te zitten.

‘Wat doe je?’ vroeg Bulle.

‘Ik... ik maai met mijn armen,’ riep de professor en hij maaide nog meer met zijn armen. ‘En ik wiebel met mijn bovenlijf...’ kreunde hij terwijl zijn lange, magere bovenlijf heen en weer begon te wiebelen. ‘En ik verlies mijn evenwicht!’ schreeuwde hij en opeens was hij helemaal verdwenen.

Lise en Bulle keken elkaar verschrikt aan. Toen renden ze om het huis heen.

‘Hallo?’ riep Lise.

‘Hallo?’ riep Bulle.

‘Hallo, ja,’ klonk het droog en hol vanuit een gat in de sneeuw waar twee handen uit staken. ‘Als we uitgehallood zijn, kunnen jullie me dan misschien even helpen?’

Lise en Bulle pakten ieder een hand en voor de tweede keer op deze vreemde dag werd een volwassene uit de sneeuw getrokken. Nou ja, volwassen, volwassen. Doktor Proktor vond eigenlijk vooral dingen uit die vrij kinderachtig waren, heel erg leuk en helaas niet erg nuttig in de wereld van de vol-